

841.

Na osnovu člana 82 tačka 6 Ustava Crne Gore, Skupština Crne Gore 26. saziva, na Šestoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2019. godini, dana 20. juna 2019. godine, donijela je

STRATEGIJA ODBRANE CRNE GORE

("Službeni list Crne Gore", br. 037/19 od 01.07.2019)

UVOD

Nakon sticanja punopravnog članstva u NATO, 5. juna 2017. godine, Crna Gora je započela usklađivanje cjelokupnog strateško-normativnog okvira u oblasti bezbjednosti i odbrane. Skupština Crne Gore (u daljem tekstu: Skupština) je, krajem 2018. godine, usvojila Strategiju nacionalne bezbjednosti Crne Gore, krovni dokument na polju bezbjednosti i odbrane, koji predstavlja polaznu osnovu za izradu Strategije odbrane Crne Gore (u daljem tekstu: Strategija). Namjera donošenja Strategije je definisanje politika za ostvarenje nacionalnih interesa i ciljeva kao temeljnih uslova ekonomskog, političkog i socijalnog razvoja, bezbjednosti građana, zaštite nacionalnog identiteta i istinskih vrijednosti definisanih Ustavom Crne Gore.

Strategija je osnovni strateški dokument kojim se dugoročno uređuje i usmjerava razvoj normativnih, doktrinarnih i organizacijskih rješenja u sistemu odbrane, kao i angažovanje i vizija razvoja odbrambenih resursa u odgovoru na savremene bezbjednosne izazove, rizike i prijetnje. Dokument predstavlja okvir za razvoj sektora odbrane i daje neophodne smjernice za proces odbrambenog planiranja. Strategija definiše odbrambene ciljeve, resurse i način ostvarivanja postavljenih ciljeva.

Ovaj dokument predstavlja reviziju Strategije iz 2008. godine, s obzirom na to da su se u međuvremenu desile značajne promjene u geostrateškom i bezbjednosnom okruženju, koje su u značajnoj mjeri uticale na odbrambenu politiku Crne Gore. Prijem u NATO predstavlja istorijski momenat i prekretnicu kada je u pitanju koncept odbrane. Crna Gora je kroz sistem kolektivne odbrane dobila čvrst oslonac u krajnje kompleksnom, dinamičnom i nepredvidivom bezbjednosnom okruženju. Istovremeno, punopravnim članstvom u NATO, Crna Gora je preuzela konkretne obaveze i odgovornost.

Strategija daje viziju osnovne odbrambene funkcije - zaštite nezavisnosti, suverenosti i državne teritorije Crne Gore. U eri modernih izazova, odbrana ne može više biti posmatrana kao isključivo vojni zadatak. Jedino sveobuhvatan pristup, doprinos svih institucija sistema i cjelokupnog društva može garantovati ostvarivanje odbrambenih ciljeva. Strategija istovremeno predstavlja i odraz NATO strateškog koncepta, kao i drugih relevantnih nacionalnih, savezničkih i međunarodnih dokumenata.

Strategija identifikuje izazove, rizike i prijetnje, koji imaju implikacije na sektor odbrane:

definiše strateške odbrambene ciljeve; utvrđuje strateški koncept odbrane; definiše sistem odbrane, misije i zadatke Vojske Crne Gore (u daljem tekstu: Vojska); kao i resurse i finansiranje odbrane. Strategija je javni dokument koji donosi Skupština, na predlog Vlade Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada).

1. BEZBJEDNOSNO OKRUŽENJE CRNE GORE

1.1. Globalna i regionalna bezbjednost

Globalno bezbjednosno okruženje je kompleksno i izloženo nepredvidivim promjenama kao i intenzivnom uticaju globalizacijskih trendova. Karakterišu ga, dominantno, nekonvencionalne, asimetrične i hibridne prijetnje. Bezbjednosno okruženje u velikoj mjeri oblikuju: razvoj novih tehnologija, dinamika promjena, široka dostupnost i brzina širenja informacija, kretanja stanovništva, ekonomska međuzavisnost i brojni nedržavni faktori. Sve to ima za posljedicu umanjeње značaja državnih granica, kao fizičkih barijera. Pod uticajem navedenih trendova lokalna, regionalna i globalna bezbjednost postaju međusobno povezane i međuzavisne više nego ikad. Bezbjednost države može biti direktno i indirektno ugrožena nestabilnostima i konfliktima koji se dešavaju van njenih, ili granica regiona, odnosno kontinenta na kojem se nalazi, što zahtijeva značajne promjene u pristupu odbrani.

Promjene u geostrateškom odnosu snaga, kompleksna povezanost bezbjednosnih i odbrambenih činilaca, globalni trendovi, kao i regionalni bezbjednosni izazovi su samo neki od faktora koji utiču i koji će uticati na bezbjednosno okruženje Crne Gore.

Iako je vjerovatnoća za izbijanje konvencionalnih sukoba u regionu mala, oni se ne mogu u potpunosti isključiti. Region jugoistočne Evrope je opterećen događajima iz prošlosti i neriješenim problemima, što može prouzrokovati destabilizaciju na pojedinim područjima. Na bezbjednost Crne Gore mogu negativno uticati krize u regionu

jugoistočne Evrope, ali se zbog posrednog uticaja ne mogu zanemariti ni nestabilnosti u drugim regionima. Okruženje će i dalje biti dominantno izloženo političkim, bezbjednosnim, ekonomskim, etničkim, vjerskim i drugim razlikama i događajima na Zapadnom Balkanu, Istočnoj Evropi, Bliskom i Srednjem istoku, te Sjevernoj i Podsaharskoj Africi.

Aktuelni procesi evropskih i evroatlantskih integracija u regionu jugoistočne Evrope rezultirali su pokretanjem značajnog broja međunarodnih i regionalnih inicijativa i drugih oblika saradnje u oblasti bezbjednosti i odbrane u cilju uspostavljanja trajnog mira, jačanja povjerenja i stabilnosti regiona. U vojnom pogledu izvršena je značajna redukcija naoružanja i vojnih efektivna u odnosu na period tokom Hladnog rata, ali i pored toga, bezbjednosne prilike u regionu ostaju kompleksne, prije svega zbog: neriješenih pitanja iz perioda ratova na prostorima bivše Jugoslavije; masovnih migracija iz Sjeverne Afrike i Bliskog istoka; ekonomske zavisnosti i nestabilnosti regiona, sukobljavanja različitih interesa, kao i jačanja radikalnih ekstremističkih pokreta i populizma.

1.2. Izazovi, rizici i prijetnje

Kao posljedica smanjenja vojnih efektivna u regionu, integracije Crne Gore u NATO, ukupnih integracionih procesa u regionu i razvijanja politike povjerenja, saradnje i partnerstva, opasnost od vojne prijetnje Crnoj Gori danas je značajno smanjena, ali se u budućnosti ne smije zanemariti. Na globalnom planu, izazovi, rizici i prijetnje po nacionalnu bezbjednost nijesu prvenstveno vezani za upotrebu vojne sile. Prijetnje i rizici koji nijesu vojnog karaktera (nevojni) postaju sve kompleksniji i u značajnom su porastu. U spektru globalnih i regionalnih bezbjednosnih izazova, rizika i prijetnji, koji mogu imati implikacije na odbranu, posebno se izdvajaju:

- Međunarodni terorizam;
- Sajber prijetnje;
- Hibridne prijetnje;
- Radikalizam i nasilni ekstremizam;
- Obavještajno djelovanje pojedinih država;
- Regionalne razlike u demografskoj strukturi stanovništva;
- Masovne ilegalne migracije;
- Proliferacija konvencionalnog i oružja za masovno uništenje;
- Ugrožavanje bezbjednosti ekonomskih i energetskih sistema;
- Ugrožavanje bezbjednosti elemenata kritične infrastrukture.

Izražen transnacionalni karakter rizika i prijetnji, njihova asimetričnost i međusobna povezanost upućuju na to da nijedna zemlja nema sposobnosti da im se samostalno suprotstavi, već to zahtijeva sinhronizovan i sveobuhvatan nacionalni pristup, usklađen sa djelovanjem kolektivnog sistema bezbjednosti.

Savremeni trendovi ukazuju na porast uticaja sajber i hibridnih izazova i prijetnji. Energetska, telekomunikaciona i informaciona infrastruktura su svakodnevno izložene kompleksnim djelovanjima u virtuelnom prostoru, sa rizicima izazivanja široke lepeze implikacija u realnom svijetu. Sajber napadi su posebno kompleksni, s obzirom na to da sajber prostor ne poznaje granice i državni suverenitet. Hibridne prijetnje, koje obuhvataju sinhronizaciju različitih metoda destruktivnog djelovanja, predstavljaju, takođe, značajan rizik. Njihov cilj je destabilizacija i pokušaj diskreditacije demokratskog i ekonomskog razvoja, te ugrožavanje stabilnosti i bezbjednosti zemlje i regiona.

2. ODBRAMBENI CILJEVI CRNE GORE

Odbrambeni ciljevi proizilaze iz definisanih vitalnih i strateških nacionalnih bezbjednosnih interesa Crne Gore, kao i obaveza koje proizilaze iz članstva u NATO.

Zaštita suvereniteta, teritorijalnog integriteta i nezavisnosti Crne Gore predstavlja osnovni odbrambeni cilj. Bazira se na razvoju kapaciteta i sposobnosti za odgovor i reagovanje na sadašnje i buduće bezbjednosne izazove, rizike i prijetnje i podrazumijeva izgradnju širokog spektra odbrambenih sposobnosti. Ostvarivanje ovog cilja podrazumijeva izgradnju integrisanog sistema odbrane, sposobnog da samostalno i sa saveznicima u okviru NATO, odbrani i očuva nezavisnost, suverenost i državnu teritoriju u svim bezbjednosnim uslovima.

Doprinos razvoju sposobnosti i kapaciteta Alijanse direktno unapređuje bezbjednost, stabilnost i prosperitet Crne Gore. Dosljednim razvijanjem sposobnosti snaga deklariranih za doprinos NATO strukturi snaga, i njihovim angažovanjem, Crna Gora gradi kredibilitet pouzdanog partnera u Alijansi.

Očuvanje mira i bezbjednosti u regionu i svijetu je od izuzetnog značaja za bezbjednost Crne Gore. Aktivnim učešćem u misijama, operacijama i drugim aktivnostima UN, NATO i EU, Crna Gora direktno doprinosi međunarodnom miru i stabilnosti. Istovremeno, promovisanje politike dobrosusjedskih odnosa i saradnje na

regionalnom i globalnom nivou jača međusobno povjerenje između država, unapređuje bezbjednost i omogućava zajednički odgovor na bezbjednosne izazove.

Razvoj otpornosti, civilne spremnosti i sposobnosti za krizno upravljanje. U vremenu u kojem sve više nevojnih bezbjednosnih izazova, prijetnji i rizika ugrožava bezbjednost, stabilnost i prosperitet država, od posebnog je značaja razvoj otpornosti, civilne spremnosti i sposobnosti za krizno upravljanje.

3. POLITIKA ODBRANE CRNE GORE

Politika odbrane je nerazdvojni dio politike nacionalne bezbjednosti Crne Gore. Predstavlja skup opredjeljenja, načela i stavova na kojima se zasnivaju aktivnosti koje se sprovode u cilju ostvarivanja i zaštite odbrambenih ciljeva Crne Gore.

Politika odbrane usmjerena je na stvaranje što povoljnijih uslova za ostvarenje odbrambenih ciljeva Crne Gore, prvenstveno kroz integraciju u kolektivni sistem bezbjednosti, međunarodnu odbrambenu saradnju i razvijanje vojnih kapaciteta i sposobnosti neophodnih za izvršenje namjenskih misija i zadataka, u zemlji i u okviru kolektivnog sistema bezbjednosti.

Jedan od ključnih prioriteta odbrambene politike Crne Gore je usmjeravanje napora i resursa na modernizaciju i razvoj prioritetnih vojnih sposobnosti, što između ostalog podrazumijeva sinhronizaciju nacionalnog sa NATO odbrambenim planiranjem, plansko upravljanje odbrambenim resursima, dosljednu implementaciju programski i ciljno usmjerenih budžetskih sredstava i kontinuiranu izgradnju integriteta.

3.1. Osnovni principi odbrambene politike Crne Gore

Izgradnja efikasnog, kredibilnog i održivog sistema odbrane sposobnog da samostalno i uz pomoć NATO saveznika i partnera odbrani i očuva nezavisnost, suverenost i državnu teritoriju.

Razvoj vojnih sposobnosti predviđenih za doprinos kolektivnom sistemu bezbjednosti. Punopravno članstvo u NATO je u velikoj mjeri doprinijelo dugoročnoj bezbjednosti i stabilnosti Crne Gore. Planiranje razvoja sveukupnih odbrambenih sposobnosti će se uskladiti sa NATO odbrambenim procesom planiranja.

Unapređenje regionalne saradnje. Region generiše zajedničku viziju budućnosti i pored postojanja određenih poteškoća. Crna Gora nastoji da kroz razvoj regionalne saradnje, unapređenje transparentnosti, dijaloga i dobrosusjedskih odnosa doprinese izbjegavanju nesporazuma i poboljšanju bezbjednosnih prilika i stabilnosti u regionu.

Jačanje kapaciteta i sposobnosti za suprostanjivanje asimetričnim i nekonvencionalnim izazovima, rizicima i hibridnim prijetnjama, koji pored ugrožavanja nacionalne bezbjednosti i sistema odbrane, ugrožavaju i bezbjednost saveznika.

Obezbjedenje finansijskih i materijalnih sredstava neophodnih za dalji razvoj sistema odbrane, uz plansko povećanje budžeta za potrebe odbrane.

4. STRATEGIJSKI KONCEPT ODBRANE CRNE GORE

Strategijski koncept odbrane Crne Gore predstavlja način ostvarivanja i zaštite strateških odbrambenih ciljeva. Bazira se na izgradnji integrisanog sistema odbrane sposobnog da samostalno i uz pomoć NATO saveznika, pruži sveobuhvatan odgovor na bezbjednosne izazove, rizike i prijetnje, te da se prilagodi promjenama u savremenom bezbjednosnom okruženju. Realizuje se osloncem na sopstvene kapacitete i snage, kao i potencijale kolektivnog sistema bezbjednosti.

Strategijski koncept odbrane podrazumijeva sveobuhvatan pristup i aktivan doprinos svih elemenata sistema nacionalne bezbjednosti i čitavog društva odbrambenim pripremama i aktivnostima. Preduslov za razvoj i implementaciju strategijskog koncepta odbrane predstavlja kreiranje adekvatnog normativnog okvira, kao i uslova za uspješnu realizaciju priprema i odbrane države.

4.1. Stubovi koncepta odbrane

Uspješna implementacija koncepta zasniva se na sljedećim stubovima:

Razvoj odbrambenih kapaciteta i sposobnosti. Realizacija odbrambenih priprema i odbrana države odgovornost je svih grana vlasti i građana Crne Gore. Vlada stvara uslove za razvoj sistema odbrane i sposobnosti Vojske stvarajući preduslove za odbranu nezavisnosti, suverenosti i državne teritorije.

Aktivan doprinos kolektivnoj odbrani. Crna Gora će odlučno pružati aktivan doprinos sistemu kolektivne odbrane. U tom cilju, dosljedno će biti implementirani ciljevi sposobnosti, usaglašeni sa NATO u okviru procesa odbrambenog planiranja, kao i razvoj sposobnosti za prihvati i podršku savezničkih snaga na teritoriji Crne Gore.

Kao pouzdan i odgovoran saveznik, Crna Gora će u skladu sa realnim ekonomskim mogućnostima, obezbijediti razvoj sposobnosti za doprinos kolektivnoj odbrani. Planirane mjere i aktivnosti će se provjeravati kroz održavanje redovnih vježbovni aktivnosti upravljanja u kriznim situacijama, na nacionalnom planu i u okviru Alijanse. U skladu sa odredbama člana 5 Sjeverno-atlantskog sporazuma, Crna Gora će podrazumijevati napad na bilo koju članicu NATO, kao napad na nju samu.

Planiranje odbrane je funkcija upravljanja sistemom odbrane kojom se određuju ciljevi u oblasti odbrane i načini ostvarivanja tih ciljeva. Jasna vizija razvoja sistema odbrane Crne Gore, definisanje potrebnih vojnih kapaciteta i sposobnosti i nedvosmisleno određivanje prioriteta u opremanju i modernizaciji, uz obezbjeđivanje potrebnih finansijskih sredstava, preduslov su za uspješnu realizaciju namjenskih misija i zadataka Vojske. Izgradnja odbrambenih sposobnosti i kapaciteta se ostvaruje na bazi nacionalnog procesa planiranja odbrane, sinhronizovanog sa NATO procesom planiranja odbrane. To podrazumijeva razvoj sposobnosti za nacionalne potrebe, kao i implementaciju NATO paketa Ciljeva sposobnosti, neophodnih za izvršavanje misija definisanih NATO strateškim konceptom. Planiranje odbrane se realizuje izradom strateško doktrinarnih dokumenata, dokumenata planiranja razvoja i dokumenata planiranja upotrebe snaga. Osnovni strateški doktrinarni dokumenti su: Strategija nacionalne bezbjednosti Crne Gore, Strategija i Doktrina Vojske. Dokumenti planiranja razvoja su: Dugoročni plan razvoja odbrane Crne Gore i Strategijski pregled odbrane Crne Gore. Dokumenti planiranja upotrebe snaga su: Plan odbrane Crne Gore i Plan upotrebe Vojske, kao njegov sastavni dio. Planom odbrane Crne Gore biće definisane mjere i nosioci za jačanje odbrambenih kapaciteta, pripremu i sprovođenje koncepta odbrane.

Resursi. Jedan od preduslova za efikasnu odbranu zemlje je postojanje stabilnih, održivih i adekvatnih resursa. Osnovni resursi sistema odbrane su ljudski i materijalni. Obim i dostupnost ljudskih resursa uslovljeni su demografskim i drugim faktorima. Posebno treba imati u vidu da savremeni bezbjednosni izazovi, rizici i prijetnje zahtijevaju nove sposobnosti i naprednu obuku. Planiranje, razvoj i obuka ljudskih resursa je ključna oblast za izgradnju uspješnog sistema odbrane Crne Gore. U tom smislu, neophodno je, koristeći mehanizme međunarodne saradnje, značajno unaprijediti kapacitete i osposobljenost ljudskih resursa, kao preduslove za uspješnu realizaciju zajedničkih aktivnosti i djelovanje. Materijalni resursi obuhvataju prirodne, privredne, finansijske, energetske, informacione i ostale potencijale Crne Gore koji se angažuju za odbrambene potrebe.

Finansijska sredstva za funkcionisanje i modernizaciju bezbjednosno-odbrambenog sistema obezbjeđuju se iz državnog budžeta. Prilikom planiranja strukture budžetskih sredstava predviđenih za ulaganja u odbranu težiće se pozitivnom trendu u skladu sa NATO smjernicama, uzimajući u obzir ekonomske i fiskalne mogućnosti Crne Gore. Stoga će Crna Gora postepeno povećati budžetska izdvajanja za odbranu, kako bi do 2024. godine dostigla nivo od 2% bruto domaćeg proizvoda (u daljem tekstu: BDP). Postepeni porast budžetskih sredstava za odbranu omogućiće održavanje postojećih i razvoj novih vojnih sposobnosti, ali i svih drugih segmenata Ministarstva odbrane i Vojske. Takođe, nastaviće se sa izdvajanjem sredstava za realizaciju infrastrukturnih projekata neophodnih za funkcionisanje sistema odbrane.

Održivost odbrambenog sistema. Crna Gora je opredijeljena da raspoložive resurse koristi na racionalan način i da ih u cilju efikasnijeg razvoja i funkcionisanja sistema odbrane integriše kada god je to opravdano i moguće. Budžetska sredstva za bezbjednosno-odbrambene potrebe planiraju se i koriste na transparentan način, koji je kompatibilan standardima i kriterijumima UN, NATO i EU, kao i u skladu sa makroekonomskim pokazateljima i ekonomskim rastom države. Transparentnost procesa finansiranja odbrane ostvaruje se u proceduri predlaganja, pripreme, planiranja i donošenja budžeta, detaljnim prikazom ciljeva, programa i zadataka za koje su neophodna odgovarajuća finansijska sredstva. Osim toga, transparentnost u procesu izvršavanja ostvaruje se redovnim izvještavanjem o izvršenim troškovima prema namjenama za koje su ti troškovi odobreni.

Institucionalni i integritet svakog pojedinca od presudne je važnosti za cjelokupan odbrambeni sistem. Neprekidnim unapređivanjem integriteta obezbjeđuje se veća transparentnost, efikasnost i efektivnost cjelokupnog sistema, od planiranja, preko obuke i opremanja, do izvođenja operacija u kompleksnim bezbjednosnim okruženjima, uz istovremeno smanjenje rizika za pojavu korupcije. Unapređenje integriteta u sektoru odbrane Crne Gore i dalje će se realizovati kroz dosljednu implementaciju mjera Plana integriteta u Ministarstvu odbrane i Vojski i NATO politike izgradnje integriteta.

Obavještajno djelovanje. Obavještajno-bezbjednosni sektor Crne Gore čine Agencija za nacionalnu bezbjednost, kao državni organ, resorna obavještajna služba za oblast odbrane, kao i drugi organi državne uprave, koji u okviru propisanih nadležnosti, prikupljaju, obrađuju, koriste, razmjenjuju, čuvaju i štite obavještajno-bezbjednosne podatke. Proaktivna koordinacija na nacionalnom nivou, intenzivna međunarodna saradnja sa partnerskim službama i organizacijama, kao i stalna komunikacija sa NATO, nameću se kao imperativ u jačanju kapaciteta nadležnih službi. Usmjeravanje i koordinaciju rada na strateškom i operativnom nivou vrši Vlada, dok nadzor nad obavještajno-bezbjednosnim sektorom, pored Vlade, obavlja Skupština i Savjet za odbranu i bezbjednost.

Regionalna i međunarodna saradnja. Crna Gora podržava razvoj bilateralne i multilateralne odbrambene saradnje, naročito sa zemljama regiona i drugim demokratskim državama. U tom smislu, Crna Gora aktivno

učestvuje i doprinosi saradnji u okviru regionalnih i drugih inicijativa čiji je cilj unapređenje bezbjednosti, stabilnosti i prosperiteta.

Aktivan doprinos građana odbrambenim aktivnostima. Odbrana države je građanska dužnost i moralna obaveza. Razvoj koncepta rezervnog sastava Vojske je važan element za uspješnu implementaciju koncepta odbrane. U slučaju krize, vanrednog ili ratnog stanja u sastav Vojske mogu biti pozvani pripadnici rezervnog sastava, radi popune ključnih specijalnosti. Kako bi se održala stabilnost u regrutaciji i popuni aktivnim i rezervnim sastavom biće uveden koncept dobrovoljnog služenja vojnog roka, a takođe nastaviće se intenzivna saradnja sa drugim institucijama i građanima, prvenstveno sa srednjim školama i visoko obrazovnim institucijama.

Otpornost je sposobnost države i društva da u uslovima krize, vanrednog i ratnog stanja obezbijedi funkcionisanje i zaštitu ključnih civilnih kapaciteta i njihovu podršku odbrambenim aktivnostima. Otpornost se razvija i unapređuje u redovnom stanju, kroz planiranje, pripremu i uvježbavanje za funkcionisanje u uslovima krize, vanrednog i ratnog stanja.

U uslovima savremenog bezbjednosnog okruženja, jačanje otpornosti države i društva i razvijanje individualne i kolektivne sposobnosti za suprotstavljanje bilo kom obliku ugrožavanja bezbjednosti je od vitalnog značaja, i stalan je zadatak svih elemenata sistema odbrane.

Otpornost države i društva, između ostalog, podrazumijeva:

- Kontinuitet rada Vlade i kritičnih službi i servisa;
- Zaštitu kritične infrastrukture;
- Otpornost energetske izvora;
- Ostvarivanje kontrole nad masovnim kretanjima ljudi, posebno u dijelu koji se odnosi na ilegalne migracije;
- Otpornost resursa hrane i vode;
- Sposobnost sprovođenja zdravstvene zaštite u složenim uslovima i zbrinjavanja većeg broja stradalih;
- Otpornost komunikacionih sistema;
- Otpornost putne infrastrukture i transportnog sistema.

Plan odbrane Crne Gore će, pored ostalog, uključiti i mjere koje se tiču jačanja otpornosti države i društva, u skladu sa NATO kriterijumima. Implementacijom ovih mjera stvoriće se i preduslovi za uspostavljanje nacionalnog sistema za krizno upravljanje, sistema za zaštitu kritične infrastrukture, kao i uspostavljanje materijalnih i robnih rezervi. Osim toga, važno je definisati mjere i mehanizme za unapređenje sajber bezbjednosti i otpornosti na hibridne prijetnje.

5. SISTEM ODBRANE CRNE GORE

Sistem odbrane Crne Gore predstavlja integralni dio sistema nacionalne bezbjednosti i jedinstvenu cjelinu, koja je normativno, strukturno i funkcionalno uređena. Čine ga međusobno povezani elementi koji djeluju sinhronizovano, u skladu sa konceptom odbrane, a u cilju ostvarivanja odbrambenih ciljeva Crne Gore. Strategijom se utvrđuju struktura, upravljanje i načela funkcionisanja sistema odbrane u redovnom, stanju krize, vanrednom i ratnom stanju.

5.1. Elementi sistema odbrane i njihova uloga

Osnovni elementi sistema odbrane su: Skupština, Predsjednik Crne Gore, Vlada, Savjet za odbranu i bezbjednost, Ministarstvo odbrane i Vojska.

Skupština donosi Ustav, zakone, odluke i druge akte za sistem odbrane, proglašava ratno i vanredno stanje, odlučuje o upotrebi jedinica Vojske u međunarodnim snagama, vrši nadzor nad Vojskom i bezbjednosnim službama. Skupština donosi Strategiju nacionalne bezbjednosti Crne Gore i Strategiju, kao i budžet i završni račun budžeta.

Predsjednik Crne Gore predsjedava Savjetom za odbranu i bezbjednost, komanduje Vojskom na osnovu odluka Savjeta, odlučuje o upotrebi Vojske u skladu sa zakonom, donosi odluku o mobilizacijskom razvoju Vojske i naređuje uvođenje mjera pripravnosti i mobilizaciju.

Vlada vodi unutrašnju i vanjsku politiku Crne Gore, predlaže Strategiju nacionalne bezbjednosti i Strategiju, donosi Plan odbrane i Strategijski pregled odbrane. Vlada može, za vrijeme ratnog i vanrednog stanja, donositi uredbе sa zakonskom snagom, ako Skupština nije u mogućnosti da se sastane. Vlada predlaže budžet i završni račun budžeta čiji sastavni dio je i budžet za sistem odbrane. Na osnovu dokumenata odbrambenog planiranja, odredbi posebnih propisa i Plana odbrane Crne Gore, Vlada propisuje, usklađuje i kontroliše odbrambene pripreme svih organa državne uprave.

Savjet za odbranu i bezbjednost čine: predsjednik Crne Gore, predsjednik Skupštine i predsjednik Vlade Crne Gore. Savjet za odbranu i bezbjednost donosi odluke o komandovanju Vojskom, analizira i ocjenjuje bezbjednosnu situaciju u Crnoj Gori i donosi odluke o preduzimanju odgovarajućih mjera: predlaže Skupštini proglašenje ratnog i vanrednog stanja; predlaže upotrebu Vojske u međunarodnim snagama; postavlja, unapređuje i razrješava oficire Vojske.

Ministarstvo odbrane predlaže i sprovodi politiku odbrane; vrši procjenu vojnih i nevojnih izazova, rizika i prijetnji; izrađuje, propisuje i predlaže za usvajanje strateško doktrinarna, dokumenta planiranja razvoja odbrane i dokumenta planiranja upotrebe snaga u uslovima krize, vanrednog i ratnog stanja; koordinira aktivnosti nosilaca obaveza planiranja odbrane i obezbjeđuje usklađenost njihovih planova s planovima razvoja sistema odbrane i Planom upotrebe Vojske; ostvaruje multilateralnu i bilateralnu saradnju u oblasti odbrane; obavlja poslove organizacije, opremanja, naoružavanja, razvoja i upotrebe Vojske i druge poslove u skladu sa Ustavom i zakonom.

Vojska je profesionalna odbrambena snaga koja brani nezavisnost, suverenost i državnu teritoriju Crne Gore i izvršava druge dodijeljene misije i zadatke, u skladu sa Ustavom Crne Gore, zakonom i međunarodnim pravom. Vojska se u izvršavanju misija i zadataka oslanja na sopstvene i kapacitete kolektivnog sistema bezbjednosti.

Pored osnovnih elemenata sistema odbrane, značajnu ulogu imaju i ostali elementi sistema odbrane. Za sistem odbrane su od neprocjenjive važnosti saradnja i zajedničko djelovanje, na nacionalnom nivou i u okviru sistema kolektivne bezbjednosti, i to:

- na nacionalnom nivou - vojske, policije, obavještajno-bezbjednosnog sektora, snaga za zaštitu i spašavanje, državnog tužilaštva i sudova;
- na spoljnom planu - ključna je saradnja i zajedničko djelovanje sa NATO saveznicima, kao i ostalim partnerima u okviru UN i EU.

U kriznim situacijama, vanrednom i u ratnom stanju veoma je značajna saradnja i zajedničko djelovanje civilnih i vojnih zdravstvenih službi, kao i djelatnost privrednih subjekata koji nastavljaju proizvodnju i pružanje usluga za potrebe elemenata sistema odbrane i stanovništva.

6. VOJSKA

Crna Gora ima profesionalnu vojsku. Članstvo Crne Gore u NATO i mala vjerovatnoća oružane agresije omogućavaju dimenzionisanje i struktuiranje Vojske primjerene nacionalnim mogućnostima, ali istovremeno sposobne da realizuje dodijeljene misije i zadatke, samostalno i u saradnji sa saveznicima i partnerima. Odbrambenom politikom stvaraju se uslovi za dugoročno obezbjeđenje neophodnih finansijskih i materijalnih resursa, realizaciju obuke u savremenim uslovima i kontinuirani razvoj sposobnosti Vojske. Vojska ostvaruje svoju ustavnu ulogu izvršavanjem misija i zadataka. Misije Vojske proističu iz definisanih odbrambenih ciljeva.

6.1. Misije Vojske

Strategija definiše sljedeće misije Vojske:

1) Odbrana Crne Gore i država članica NATO

Odbrana Crne Gore i odbrana država članica NATO osnovna je misija Vojske. Zadaci Vojske u odbrani Crne Gore i država članica NATO su:

- Odbrana nezavisnosti, suverenosti i državne teritorije Crne Gore, samostalno i uz pomoć NATO saveznika;
- Doprinos odbrani država članica NATO;
- Podrška savezničkim snagama na teritoriji Crne Gore.

2) Doprinos međunarodnom miru i bezbjednosti

Crna Gora je odlučna da, u skladu sa svojim mogućnostima, pruži doprinos izgradnji i očuvanju mira na regionalnom i globalnom nivou, prvenstveno kroz učešće u misijama i operacijama vođenim od strane NATO, EU i UN. Učešćem Vojske u međunarodnim misijama i operacijama doprinosi se promociji mira i stabilnosti, jačanju ugleda Crne Gore u svijetu i širenju evroatlantskih vrijednosti.

Zadaci Vojske u misiji doprinosa međunarodnom miru i bezbjednosti su:

- Učešće u misijama i operacijama podrške miru, operacijama odgovora na krize, humanitarnim i drugim međunarodnim aktivnostima, u skladu sa Ustavom i međunarodnim pravom;
- Odbrambena diplomatija;
- Kontrola naoružanja u skladu sa međunarodnim sporazumima.

3) Podrška drugim institucijama

Vojska će svojim kapacitetima i sposobnostima pružati podršku drugim institucijama i stanovništvu prilikom suprotstavljanja različitim vrstama izazova, rizika i prijetnji nevojne prirode.

Vojska će pružati podršku drugim institucijama kroz realizaciju sljedećih zadataka:

- Podrška prilikom prirodnih i vještački izazvanih katastrofa i drugih nesreća;
- Doprinos unutrašnjoj bezbjednosti u miru;
- Podrška u aktivnostima traganja i spašavanja;
- Podrška aktivnostima civilnog društva.

Vojska učestvuje u izvršavanju državnog protokola, a može se upotrijebiti za izvršavanje i drugih, Ustavom i zakonom definisanih zadataka, po odluci Savjeta za odbranu i bezbjednost.

6.2. Nivo ambicija u izvršavanju misija Vojske

Nivo ambicija u misiji "Odbrana Crne Gore i država članica NATO saveza"

Vojska će upotrijebiti sve raspoložive resurse, u saradnji sa ostalim elementima sistema odbrane i savezničkim snagama, u cilju zaštite nezavisnosti, suverenosti i državne teritorije Crne Gore.

Kako bi odbranila nezavisnost, suverenost i državnu teritoriju Crne Gore, Vojska će razvijati sposobnosti neophodne za odvratanje, zaustavljanje i odbacivanje eventualne oružane agresije, samostalno i uz pomoć NATO snaga. Donošenjem Koncepta podrške zemlje domaćina i definisanjem kapaciteta koji će biti na raspolaganju za pružanje podrške savezničkim snagama, nastaviće se sa izgradnjom sposobnosti za podršku savezničkim snagama na teritoriji Crne Gore. Vojska će izgrađivati i održavati sposobnosti nadzora i zaštite mora i vazdušnog prostora u saradnji sa drugim državnim institucijama i saveznicima.

Vojska će biti organizovana tako da u slučaju potrebe obezbijedi uspješno narastanje vojnog potencijala Crne Gore na potrebnu veličinu, oslanjajući se na koncept rezervnog sastava.

U mjerama strateškog odvratanja i odbrane država članica NATO, Crna Gora će učestvovati sa deklarisanim, ali i drugim potrebnim snagama i sredstvima Vojske, u skladu sa iskazanim potrebama i utvrđenim mogućnostima.

Nivo ambicija u misiji Vojske "Doprinos međunarodnom miru i bezbjednosti"

Crna Gora će razvijati sposobnosti za istovremeno učestvovanje u minimalno jednoj operaciji vođenoj od strane NATO, jednoj od strane EU i jednoj od strane UN. Učešće u većem broju misija, u odnosu na minimalni nivo ambicija, je moguće i zavisice od političke odluke i dogovora sa saveznicima i partnerima.

Vojska ima za cilj da organizuje, opremi i obuči 50% kopnenih snaga za učestvovanje i do 10% kopnenih snaga za održivo angažovanje u NATO vođenim operacijama podrške miru i operacijama odgovora na krize. Maksimalni doprinos kopnenih snaga NATO snagama biće angažovanje jedne ojačane pješadijske čete u dvije rotacije od po šest mjeseci, a održivi doprinos NATO vođenim operacijama podrške miru i operacijama odgovora na krize biće angažovanje jednog pješadijskog voda, sa elementima podrške, u rotacijama od šest mjeseci.

Doprinos vazduhoplovnih i mornaričkih snaga Crne Gore NATO vođenim operacijama podrške miru i operacijama odgovora na krize biće definisan posebno za svaku situaciju, a baziraće se na snagama Vojske koje su deklarirane kroz NATO paket Ciljeva sposobnosti.

Crna Gora je opredijeljena za pružanje aktivnog doprinosa operacijama i misijama EU. Nivo angažovanja snaga u borbenim grupama EU (EU BG) zavisice od političkih ambicija i nacionalnih prioriteta, usklađivaće se u odnosu na angažovanje Vojske u NATO vođenim misijama i operacijama i kretaće se do jačine jednog pješadijskog voda, ili njegovog ekvivalenta iz drugih sastava Vojske.

Doprinos Crne Gore misijama UN zadržaćće se na nivou angažovanja oficira na dužnostima posmatrača i štabnih elemenata.

Crna Gora će pružati doprinos međunarodnom miru i bezbjednosti i aktivnom diplomatijom na polju odbrane, prvenstveno kroz razmjenu vojnih izaslanika i predstavnika, bilateralne i multilateralne susrete, razgovore i vojne vježbe, razmjenu iskustava, posjete brodova i druge oblike saradnje.

Crna Gora će aktivnim učešćem u aktivnostima i inicijativama OEBS-a, UN i drugih međunarodnih organizacija koje žele ukloniti svaku mogućnost nezakonite trgovine oružjem, te koje limitiraju proliferaciju malog i lakog oružja u zemljama u razvoju, kao i sporazumima koji zabranjuju širenje oružja za masovno uništenje, dati svoj puni doprinos na izgradnji mjera povjerenja i bezbjednosti u svijetu, te zaštititi ljudi i materijalnih dobara.

Nivo ambicija u izvršenju misije "Podrška drugim institucijama"

Vojska će nastaviti da razvija, osposobljava i planski angažuje svoje snage i sredstva u cilju jačanja državnih kapaciteta za integrirani odgovor na krizne situacije u miru. Jedinice Vojske će se angažovati kada druge institucije ne mogu samostalno zaštititi nacionalne bezbjednosne interese, pružiti adekvatan odgovor u kriznoj situaciji i blagovremeno i uspješno zaštititi i spasiti ljude i imovinu. Vojska u svojoj strukturi neće imati jedinice kojima će podrška drugim institucijama biti osnovni zadatak, već će za tu namjenu angažovati formacijske sastave obučene i za ovu vrstu zadataka.

Vojska će pružati podršku drugim institucijama u slučajevima ugrožavanja nacionalne bezbjednosti terorizmom, u slučaju migrantskih kriza, hibridnih i drugih izazova i prijetnji, u skladu sa Ustavom i zakonima Crne Gore.

Sposobnosti Vojske će se koristiti i za podršku civilnom društvu u organizaciji sportskih, kulturnih i drugih aktivnosti od opšteg društvenog značaja, ukoliko takvo angažovanje ne ugrožava realizaciju redovnih zadataka.

6.3. Načela organizacije Vojske

Ostvarivanje definisanih vojnih ambicija se zasniva na sljedećim načelima organizacije Vojske:

Jedinstvo strukture snaga - strukturalna i funkcionalna kompaktnost organizacije za izvršavanje vojnih misija i zadataka i pomoć drugim institucijama u slučajevima kriza;

Efikasnost - sposobnost realizacije širokog spektra aktivnosti i zadataka uz angažovanje i utrošak što manjih resursa;

Efektivnost - dostizanje NATO standarda sa posebnim akcentom na borbenu spremnost;

Modularnost - sposobnost narastanja i transformacije u više sastave, kao i integracije u međunarodne snage, shodno konkretnoj situaciji i zadacima;

Fleksibilnost - sposobnost da se pravovremeno prilagođava konkretnim situacijama i odgovarajućoj organizaciji;

Razmjestivost - sposobnost izvršenja misija i zadataka u međunarodnim misijama i operacijama, uz postepeno povećanje održivosti;

Interoperabilnost - sposobnost zajedničkog djelovanja sa NATO i drugim međunarodnim vojnim snagama;

Kompetentnost kadra - stvaranje uslova za regrutovanje i zadržavanje kvalifikovanog i motivisanog kadra;

Održivost - sposobnost pružanja adekvatne logističke podrške snagama angažovanim u zemlji i inostranstvu, osloncem na sopstvene i kapacitete NATO.

Organizaciju i veličinu Vojske utvrđuje Vlada, na predlog Ministarstva odbrane. Brojna veličina profesionalnog i rezervnog sastava Vojske utvrđivaće se na osnovu nacionalnih odbrambenih potreba, kao i potreba kolektivnog sistema odbrane. Crna Gora će težiti balansiranom i održivom razvoju svojih odbrambenih sposobnosti, sa jasno definisanim prioritetima u razvoju sposobnosti, opremanju i modernizaciji jedinica Vojske.

6.4. Vizija razvoja Vojske

Vizija razvoja sadrži funkcionalno uspostavljanje i razvoj profesionalne, efikasne, održive i moderno opremljene Vojske, sposobne da u okviru NATO integrisanog sistema kolektivne bezbjednosti uspješno odgovori svim izazovima, rizicima i prijetnjama. Neophodno je planirati i razvijati adekvatnu rezervnu komponentu Vojske za angažovanje u slučajevima kriznih situacija, ratnog i vanrednog stanja. Uspostavljanjem koncepta dobrovoljnog služenja vojnog roka dodatno će se osnažiti saradnja i veza sa civilnim društvom, što će doprinijeti i boljoj popuni stalnog i rezervnog sastava Vojske.

Crna Gora će kvalitetnom realizacijom vizije Vojske obezbijediti:

- Organizaciju i veličinu Vojske u skladu sa konceptom odbrane, obavezama koje proizilaze iz članstva u NATO, procjenom bezbjednosnih izazova, prijetnji i rizika, kao i mogućnostima države;
- Opremanje i modernizaciju;
- Adekvatnu obuku i razvoj sposobnosti za efikasno angažovanje u odbrani države i kolektivnom sistemu bezbjednosti;
- Dostizanje potrebnog stepena interoperabilnosti radi integracije u kolektivni sistem bezbjednosti;
- Sposobnost za pružanje pomoći stanovništvu i drugim institucijama u suprostavljanju različitim vrstama izazova.

7. IMPLEMENTACIJA

Strategija odbrane biće implementirana kroz kontinuirano praćenje i usmjeravanje realizacije mjera, koje će biti definisane Akcionim planom za njeno sprovođenje, od strane nadležnih državnih organa, s jasnim nadležnostima i odgovornostima. U sprovođenju Strategije, pored državnih organa i organa državne uprave, učestvuju i organi jedinica lokalne samouprave, javne službe, privredna društva, pravna lica i građani, u skladu sa utvrđenim pravima i obavezama i propisanim nadležnostima.

U cilju efikasnog sprovođenja Strategije, Crna Gora će sarađivati sa saveznicima, partnerima i međunarodnim organizacijama.

Planskim i efikasnim ostvarivanjem vizija i ciljeva postavljenih u Strategiji, ostvaruju se odbrambeni ciljevi Crne Gore.

8. ZAKLJUČAK

Strategijom su definisani odbrambeni ciljevi, resursi i način ostvarivanja postavljenih ciljeva. Strategija predstavlja polazni osnov za normativno uređenje sistema odbrane i za izradu ostalih strateških i planskih dokumenata u oblasti odbrane. Strategija je dokument koji se primjenjuje i dograđuje u zavisnosti od bezbjednosnog okruženja Crne Gore, njenih interesa i ekonomskih mogućnosti.

Strategija predstavlja osnov za: razvoj sistema odbrane; izradu Doktrine Vojske, Plana odbrane Crne Gore, razvojnih planova Vojske, planova opremanja Vojske; odbrambene pripreme državnih organa i privrede Crne Gore i izradu drugih dokumenata u oblasti funkcionisanja i razvoja sistema odbrane i Vojske.

9. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Stupanjem na snagu ove strategije prestaje da važi Strategija odbrane Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", br. 79/08).

Ova strategija stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 00-38/19-1/4

EPA 669 XXVI

Podgorica, 20. jun 2019. godine

Skupština Crne Gore 26.saziva

Predsjednik,

Ivan Brajović, s.r.